

Bréagáin a dteastaíonn tochras, cadhnraí nó brú uathu

Súil thapa ar an gceacht

Cuir iontas ar an rang le bréagán tochrais a chuireann tú ag gluaiseacht leis féin, agus iarr orthu tomhas a dhéanamh. Nocht ceithre bhréagán ar thráidire (bréagán tochrais, tóirse séalaithe, carr brú, caiseal) agus léirigh an timthriall déan iontas-bain triail as-tabhair faoi deara leis an mbréagán tochrais. Brúnn gach páiste an lasc ar thóirse séalaithe ar an gcairpéad, ansin téann sé ó spota go spota ar an urlár (an spota brú, an spota rothlaithe agus an spota tochrais) agus ainmníonn sé an gníomh: tochras, lasc nó brú. Sa chomhroinnt i gciorcal agus sa phlé chun ciall a bhaint as, athluaitear an trí ghníomh agus luaitear an focal fuinneamh go héadrom.

Cuspóirí foghlama

- Triail a bhaint as bréagáin éagsúla agus a rá cé acu tochras, lasc nó brú a theastaíonn ó gach ceann acu
- Labhairt faoin gcaoi a dtosaíonn bréagáin éagsúla ag gluaiseacht (agus gur fuinneamh atá i gceist)

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An lá roimh ré: bailigh dhá thóirse a bhfuil a gclúdach cadhnraí séalaithe agus scriúáilte dúnta (gan chadhnraí cnaipe ná cadhnraí boinn ar bith), dhá bhréagán tochrais, sé charr brú nó sé cinn de liathróidí boga, agus ceithre chaiseal (cinn mhóra théagartha). Marcáil trí spota ar an urlár go soiléir (lána brú, paiste rothlaithe, spota tochrais). Coinnigh cadhnraí breise as raon na bpáistí agus coinneigh na tóirsí in aice leat.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
bréagán tochrais (ceann mór téagartha, le heochair nó le murlán atá éasca le casadh)	2	rang	trealamh na scoile	amadóir cistine tochrais, á úsáid mar 'bhréagán a imíonn nuair a thochraistear é'
tóirse cadhnraí a bhfuil a urrann cadhnraí séalaithe agus scriúáilte dúnta	2	rang	trealamh na scoile	tóirse ranga nó lampa mór láimhe a bhfuil clúdach scriúáilte air (ná húsáid riamh solas a bhfuil cadhnra cnaipe scaoilte ann)
carranna bréagáin simplí a rollann nuair a bhrúitear iad (ní cinn a tharraingítear siar)	6	rang	trealamh na scoile	liathróidí beaga boga le rolladh le brú beag éadrom — bíonn neart acu i ngach scoil, agus oibríonn siad chomh maith céanna chuige seo
caisil (cinn mhóra théagartha, gan aon pháirt atá beag go leor le dul i mbéal)	4	rang	trealamh na scoile	clár mór plaisteach nó diosca marcála téagartha Corpoideachais á rothlú ar an urlár faoi shúil duine fásta — gan rud ar bith atá beag go leor le dul i mbéal; mura bhfuil ceann ar fáil, fág an caiseal ar lár agus ná húsáid ach an carr brú mar bhréagán brú
tráidirí éadoimhne nó marcóirí urláir chun an trí spota súgartha a mharcáil	3	rang	seomra ranga	cláir éadoimhne ó bhoscaí cairtchláir, nó marcóirí urláir Corpoideachais

Pointe sábháilteachta

Ná húsáid ach bréagáin a bhfuil clúdach cadhnraí séalaithe agus scriúáilte dúnta orthu; gan aon chadhnraí cnaipe ná cadhnraí boinn. Má tá baol ann go bpreabfadh clúdach ar oscailt, cuir an bréagán sin i leataobh láithreach. Ba cheart brú agus rothlú i bhfad ó aghaidheanna agus ó mhéara coise; ná cuirtear aon rud in aice le béal.

Céimeanna teagaisc

- **Ag tosú:** Tochrais bréagán amháin faoin mbord, cuir ag gluaiseacht leis féin é, agus lig don rang a n-anáil a tharraingt le hiontas. Fiafraigh: ‘Conas a ghluais sé ansin gan mise á bhrú?’ Glac le gach tomhas le gáire; ná luaigh na focail tochras, lasc agus brú go dtí go mbeidh triail bainte ag na páistí as na bréagáin lena lámha féin.
- **Cad a chuireann bréagán ag imeacht?:** Nocht an ceithre bhréagán ar an tráidire agus ardaigh gach ceann acu ar feadh nóiméid. Léirigh an timthriall iomlán leis an mbréagán tochrais amháin: déan iontas, déan tomhas, cas an eochair, leag síos é, tabhair faoi deara go siúlann sé, abair ‘Teastaíonn tochras ón mbréagán seo.’ Ná scríobh liosta foclóra ar an gclár fós.
- **Súgradh ag na stáisiúin bhréagán:** Nóiméid 0–4: cuir an dá thóirse shéalaithe ó pháiste go páiste i ndá líne ghearra ionas go lasann agus go múchann gach páiste an tóirse uair amháin—fanann na clúdaigh dúnta; abair ‘Cuireann an lasc ag imeacht é; tugann cadhnra taobh istigh an chumhacht dó.’ Nóiméid 4–12: roinn an rang ina dtrí ghrúpa agus cuir grúpa chuig gach spota: brú, rothlú agus tochras; seas ag an spota tochrais agus cuidigh leis na páistí le heochracha atá crua le casadh; malartaigh na grúpaí ag nóiméad 8. Tar éis gach iarrachta, fiafraigh ‘Tochras, lasc, nó brú?’ Bailigh an rang le chéile arís le bualadh bos nó le hamhrán ag nóiméad 12.
- **Cad a thugamar faoi deara?:** Ardaigh gach bréagán agus iarr ar bheirt nó triúr páistí tochras, lasc nó brú a léiriú le geáitsí agus a rá cad a tharla. Athluaigh: thug an tochras fuinneamh dó; stóráilann an cadhnra fuinneamh agus ní bhainimid ach leis an lasc; thug ár mbrú nó ár rothlú fuinneamh dó. Coinnigh an luas tapa ionas go bhfanfaidh na páistí ceithre agus cúig bliana d’aois ag faire.
- **Plé chun ciall a bhaint as:** Cuir an ceithre bhréagán i líne agus leag do lámh ar gach ceann acu agus tú ag athlua an ghnímh a léirigh na páistí cheana. Ná déan ach nasc éadrom: ‘Sin mar a fhaigheann gach bréagán an fuinneamh chun imeacht.’ Coinnigh dhá cheann i do lámha ag an am céanna agus iarr ar na páistí méar a shíneadh chuig bréagán agus tochras, lasc nó brú a rá.
- **Am slachtaithe:** Cuireann na páistí na bréagáin ar ais ar an tráidire. Seiceáil go bhfuil clúdaigh na dtóirsí fós scríúáilte dúnta agus stóráil na bréagáin a oibríonn le cadhnraí go sábháilte. Seiceáil ag an deireadh: sín méar chuig bréagán amháin agus fiafraigh de pháiste in aice leat ‘Tochras, lasc, nó brú?’ Déan meangadh agus athluaigh má bhíonn gá leis.

Cad ba cheart a fheiceáil

Nascfaidh formhór na Naíonán Sóisearach gach bréagán le tochras, lasc nó brú, le focal nó le geáitse, agus tabharfaidh siad faoi deara gur shiúil, gur las, gur rolláil nó gur rothlaigh sé. Bí ag súil gurb é an tóirse an ceann a dtabharfaidh cuid acu ‘draíocht’ air, nó a ndéarfaidh siad faoi nach bhfuil gá le gníomh ar bith—treoraigh ar ais iad chuig an lasc a bhrúigh siad. Deimhnigh leo gur cineál brú é an rothlú.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- ‘Tá an tóirse draíochtúil’ nó ‘lasann sé leis féin.’ — Coinnigh an tóirse séalaithe i do lámh agus iarr ar an bpáiste an tóirse a lasadh agus a mhúchadh arís leis an lasc. Athluaigh: ‘Chuireamar air é leis an lasc. Stórálaíonn cadhnra istigh ann an fuinneamh—ní bhainimid ach leis an lasc.’
- ‘Teastaíonn cadhnraí ó gach bréagán chun imeacht.’ — Coinnigh an bréagán tochrais agus carr brú in aice leis an tóirse. Tarraing aird ar ais ar an méid a rinne na lámha: ‘Thochraiseamar an ceann seo. Bhrúamar na cinn seo. Is é an tóirse an t-aon cheann a úsáideann cadhnra istigh ann.’

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Lig don pháiste méar a shíneadh nó tochras / lasc / brú a léiriú le geáitsí agus tusa ag rá an fhocail in aice leis ag an spota.	• Tar éis iarrachta, fiafraigh ‘Cad a rinne tú? Cad a tharla?’ agus fan go dtí go dtabharfaidh an páiste an focal gnímh agus rud amháin a thug sé faoi deara.	• Fiafraigh cén bréagán ba mhó a chuir iontas orthu agus cén fáth, agus iad fós ag úsáid na bhfocal tochras, lasc nó brú amháin.

Nasc traschuraclaim

Téann sé seo go maith le súgradh Aistear agus leis an teanga ó bhéal—cleachtann na páistí an trí fhocal gnímh trí gheáitsí agus trí chaint.